

Ochrana práv k odrůdám v podmínkách Evropské unie

Ing. Radmila Šafaříková
Odbor odrůdového zkušebnictví
ÚKZÚZ

Ochrana práv k odrůdám zajišťuje držiteli šlechtitelského osvědčení výlučné právo k využívání chráněné odrůdy. Držitel šlechtitelských práv může jiné osobě poskytnout souhlas s využíváním chráněné odrůdy a stanovit výši licenčních poplatků za využívání odrůdy.

Ochranná práva lze udělit odrůdě, která splňuje podmínky novosti, odlišnosti, uniformity, stálosti a má název vyhovující zákonným požadavkům.

V podmínkách EU je ochrana práv řešena ve dvou úrovních:

1. národní ochrana - ochranná práva k odrůdě mohou být uplatňována na území jednoho nebo více členských států,
2. evropská ochrana - ochranná práva k odrůdě mohou být uplatňována na území všech členských států Unie.

Národní ochrana práv k odrůdám je udělována na základě splnění požadavků národních zákonů. Zkouškami pro udělení práv jsou pověřovány instituce v jednotlivých členských státech.

Problematiku ochrany práv k odrůdám v České republice řeší zákon č. 408/2000 Sb. o ochraně práv k odrůdám, ve znění pozdějších předpisů. K 15.10.2003 bylo v České republice 721 chráněných odrůd u dalších 333 byla podána žádost o udělení ochranných práv. Prováděním zkoušek pro účely udělení ochranných práv je pověřen Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský. Vzhledem k tomu, že zákon č. 408/2000 Sb. je plně harmonizován s evropskou legislativou týkající se ochrany práv, podmínky pro udělení šlechtitelského osvědčení na národní úrovni nedoznají po vstupu do Evropské unie podstatných změn.

Evropská ochrana práv je udělována na základě splnění požadavků vyplývajících z příslušné legislativy (základní právní norma nařízení EC 2100/94). Dle oficiálních statistik k datu 31.7.2003 bylo uděleno 11 267 ochranných práv k odrůdám. Zkoušky pro účely udělení evropské ochrany práv zajišťuje Evropský odrůdový úřad (CPVO - Community Plant Variety Office). CPVO je nestátní nezisková organizace se sídlem v Angers ve Francii. Úřad v Angers provádí veškeré administrativní úkony spojené s procesem o udělení ochranných práv. Praktické provádění zkoušek je zajišťováno na základě smlouvy mezi CPVO a vybranými zkušebními úřady v členských státech. Náklady na zkoušky jsou zkušebními úřadům 100% ze strany CPVO hrazeny. Veškerá činnost CPVO je hrazena ze zkušebních poplatků, což se odráží nejen na jejich výši, ale také na jejich kolísání. Pokud se počet žádostí enormě zvýší, poplatky většinou klesají.

Výhodou evropské ochrany práv je, že na základě jedné žádosti a jedné technické zkoušky při splnění předepsaných podmínek jsou udělena ochranná práva vztahující se na území všech členských států Unie. Podrobnosti o CPVO včetně potřebných formulářů pro podání žádosti a přehledu zkušebních poplatků lze najít na internetové adrese <http://www.cpvo.eu.int>.

Z jednání s představiteli CPVO vyplynulo, že na nové členské státy Unie nebudou v souvislosti s evropskou ochranou práv uplatňována žádná přechodná opatření. To znamená, že po podpisu přístupových smluv se evropská ochranná práva k odrůdám udělená před datem vstupu automaticky rozšíří i na území nových členských států.

V této souvislosti je nutné si uvědomit, že žádná přechodná opatření nebudou uplatňována ani při posuzování novosti. U odrůdy pocházející z nového členského státu přihlášené k evropské ochraně práv po vstupu do Unie bude posuzována novost stejně jako u odrůd z původních členských států. To znamená, že odrůda splní požadavek novosti, pokud její rozmnožovací materiál nebyl uváděn do oběhu na území EU déle než jeden rok před podáním žádosti.

V případě, že některá odrůda byla chráněna na národní i evropské úrovni nebo dodatečně evropskou ochranu získá, národní ochranná práva jsou potlačena (hovorově se hovoří o tzv. „spící ochraně“) a platí evropská ochranná práva. Pokud z jakýchkoliv důvodů evropská ochranná práva zaniknou a u národních „spících“ ještě neuplynula lhůta pro zánik, jsou tato opět uvedena v platnost. Tato pravidla budou taktéž aplikována na nové členské státy Unie.